

wolven wordt, of door hongerslijden zichzelf kwaad doet.

Mij lijkt niets dwazer dan met kostbare kleedren eer en roem te willen zoeken, want op die wijze kan ook de muilezel van den Paus geëerd en hooggeacht zijn, want als zij sterk zijn, kunnen zij meer goud, zilver en edelgesteenten dragen dan de sterkste man. Wie zal zich niet over zulke kostbare en prachtige kleeren schamen, als hij hoort, dat de Zoon van God en de Maagd in de krib weende en niet meer windselen had, waarin hij gewikkeld werd, dan die de Maagd Maria (die op zulk een geboorte nog niet voorbereid was) bij zich droeg?

Zij, die de vreemde en nieuwe kleding dagelijks ten toon spreiden, getuigen gewis daardoor van hun onstandvastigen (of is dat te veel gezegd) van hun verwijfden en hinderlijken geest, zij zijn geen Christenen. Want terwijl zij zich zoo vreemd kleden, laten zij de armen koude en honger lijden. Daarom moet een Christen zich voor overdaad en opschik der kleeren niet minder hoeden dan voor ieder ander kwaad.

Als de jongeling begint lief te hebben en verliefd te worden, dan moet hij toonen welk een ridderlijk sterk gemoed hij heeft. En evenals de andere dapperen hunne armen in den krijg met kracht en wapens oefenen en ontwikkelen, moet de Christelijke jongeling al zijne kracht daartoe gebruiken, dat hij tegen de onzinnige liefde en minnarij bestand is. En als hij toch wil beminnen, dan passe hij op, dat hij niet door onzinnige liefde en dwaze minnarij razend worde, maar kieze zich eene om lief te hebben, wier zeden hij ook in den echt altijd mag lijden: tot haar ga hij, maar zijn bezoek en omgang tot deze eenige (tot het huwelijk) moet zoo vlekkeloos en rein gehouden worden, dat hij (behalve deze) van alle vrouwen en maagden er geene kent.

Waar toe dient het de zucht naar geld en hooge eer aan een Christelijken jongeling te verbieden, daar deze zonde toch ook bij de Heidenen wordt afgekeurd. En hij is geen Christen die de hebzucht dient, welke hebzucht niet een, twee of drie menschen, maar groote rijken en sterke steden ten val heeft gebracht. En waar de hebzucht ooit in een regeering gekomen is, daar heeft ze deze ten gronde gericht. Waar dit gebrek in het gemoed zetelt, kan niets goeds meer gedaan worden. Een schadelijk vergif is de hebzucht, maar helaas het heeft toegenomen en zij is zeer machtig in ons; alleen door Christus kunnen wij dit kwaad overwinnen, als wij zeer vijtig altijd Christus navolgen, want wat heeft hij anders gedaan dan deze zonde weren?

De kunst van uitmeten, rekenen en tellen (waartoe men ook de muziek rekent) moet de jongeling niet gering schatten, doch niet te veel tijd er aan besteden, want daar zij (als men ze verstaat) groot nut en (als men ze niet verstaat) schade doet, dus ook als men daarin oud wordt, heeft men niet meer voordeel er van dan iemand die om niet leeg te zitten, heen en weer loopt.

Het leeren vechten keur ik niet af, maar als ik niet zag dat vele rijken zoozeer het werk en de oefening schuwen, waardoor aan het algemeen groot voordeel toekomt, dan zou ik anders oordeelen. Het past echter aan een Christen (voor zooveel het algemeen welzijn en de vrede dit toelaat) zich aan de wapens te onttrekken. Want daar God David (die geen wapens kon hanteeren en tegen Goliath met den slinger vocht) liet overwinnen en de ongewapende Israëlieten tegen den aanvallenden vijand beschermde, zal Hij ook ons (zonder twijfel) helpen en beschermen of als het Hem anders goedgevindt, onze handen wapenen, want hij leert en oefent onze handen in den strijd. Wil de jongeling zich in het vechten oefenen, dan moet zijn bedoeling alleen zijn, dat hij het vaderland en degenen die God hem beveelt, beschermen kan.

Zoo wenschte ik, dat alle menschen (maar voornamelijk zij die het Woord Gods moeten

verkondigen) niet anders meenden dan dat zij nergens dan in de stad der oude Massiliërs wonen konden, die niemand als burger in hunne stad opnamen, die geen ambacht verstond, waarmee hij zijn brood kon verdienen. Waar dat het geval was, zou het leegloopen, de wortel en oorsprong van alle kwaad, verdreven en zouden onze lichamen veel gezonder, duurzamer en sterker worden.

(Wordt vervolgd.)

Boeken voor jongeren.

NANNIE VAN WEHL, De Buren,
Amsterdam, L. J. Veen.

Het is gewoonlijk met een zucht, dat ik begin aan dikke kinderboeken in het algemeen en aan dikke meisjesboeken in het bijzonder. Er wordt zoo verschrikkelijk veel geschreven en er schijnt tusschen hen, die over een vlotte pen beschikken, een soort van wedijver te bestaan om zooveel mogelijk bladzijden aan elkaar te schrijven. Kleine voorvalletjes, die best in een paar bladzijden hadden vermeld kunnen worden, worden breed uitgemeten, zonder dat het talent, waarmee alles verteld wordt, de lengte rechtvaardigt. En dat alles bevordert het oppervlakkige lezen dermate, gewent zoo de jongeren aan het verstinden van bladzijden zonder inhoud, aan het lezen zonder eenige inspanning van den geest, aan lectuur, die niets van den lezer vraagt, slechts luchtigjes en vluchtigjes bezighoudt, zonder meer amuseert, dat zij, die andere eischen stellen, zich afvragen: hoe komen wij weer uit het moeras van de makkelijk geschreven boeken, die alleen maar de kasten vullen!

Met niet heel veel animo ben ik dus aan den arbeid getogen om het boek te lezen. NANNIE VAN WEHL, heeft volgens het titelblad al drie boeken geschreven. Ik kende ze trouwens al bij naam, heb in een paar wel eens gebladerd. En de schrijfster is nog heel jong, heeft in verschillende tijdschriften al allerlei schetsjes geschreven. Het vierde, dikke boek dus, plus al het andere.

Allemaal overwegingen, die mij met een zucht dus beginnen deden.

Ik begon te lezen: „Het oude huis stond in de Houtstraat, met zijn achtergevel naar Blijenburg toe, tusschen vele andere oude huizen in. Vóór aan de Houtstraat, leek 't een sombere rij, gevels met lage verdiepingen, met kleine ramen, met hooge, zware kroonlijsten en donkerbruin-rood geverfde steenen, iedere steen met een helwitte voeg." — Ik peinsde en vroeg mij af, waarom er nu vermeld moest worden, dat de steenen donkerbruin-rood geverfd waren, aangenomen, dat men steenen *verft*, wat nu wel niet zoo heel dikwijls gebeurt. En waarom vroeg ik weer, moet erbij, dat „iedere steen keurig netjes omlijst is met een helwitten voeg," was. Kan men zich dat niet meer voorstellen? Weet men dan niet, dat oude Hollandse huizen van tichelsteenen opgetrokken zijn? Waarom moet dat alles erbij?

Ik las verder.

„Maar achter die sombere huizen lag verborgen een gansche weelde van tuinen, in hun vollen voorjaarsdos, tuinen, als de oude stadsgedeelten ze alleen nog maar hebben, heel groot, met hooge boomen, zoodat je in je tuin de stad geheel vergeten kan. *Zulke tuinen zijn ware verrassingen, daar midden in een groote stad, ware schatten en heerlijkheden.*”

De laatste zin is door mij gecursiveerd. Waarom moet hij er bij? Er behoeft toch niet gezegd te worden, dat tuinen midden in de oude stad verrassingen zijn en dat na den vorigen zin! Waarom die omhaal van woorden, vooral als die woorden geen enkel typeerende bijzonderheid vermelden, geen taalschoon te genieten geven?

Dit begin van het boek, waarin al zinnen, en woorden, en bijzonderheden gerust kunnen wegge laten worden, kenschetst voor mij den geheelen inhoud. O, zeker, NANNIE VAN WEHL heeft talent.

Zonder dat kan men met haar jeugd niet al reeds vier dikke boeken geschreven hebben plus al het andere. Zij schijnt zich te moeten uiten en dat is het kenmerk van talent, van schrijversras. Maar het gaat er niet om dat te constateeren. Naast mij ligt een boek voor meisjes geschreven en er wordt gevraagd daarover een oordeel uit te brengen. Met haar talent heeft de schrijfster natuurlijk lieve bladzijden gegeven, frisch en vlot neergepend, gevoelig weergegeven, al is het gevoel soms wat al te zoet. Men zou de vereering van den vader Durieux en zijn kinderen voor de gestorven moeder wat natuurlijker willen zien. De marmeren beeltenis der moeder, bewaard op fluweel, in een donkere kast, in een donkere kamer, heeft wel een tikje van het melodramatische! Maar, er is heel veel liefs in het boek. Lotje, het kleine meisje, woert zich zoo dapper als eenige gezonde in een huls vol zieken. Er is meer heel veel aardigs en frisch.

Ook het hoofdpersoon, Greetje, het „Komeetje“, is een aantrekkelijk figuurtje. Zij is zoo goedhartig en zoo dapper, als zij haar arm gebroken heeft en niet schreien wil. Zij voelt het zoo diep, als zij door haar onbezonnen wildheid haar broertje bijna een ongelukkig val doen laat. Zij gaat zoo frisch met haar vriend René om. NANNIE VAN WEHL verstaat wel de kunst jongens en meisjes met elkaar te doen omgaan, van elkaar te doen houden, zonder dat de jonge menschen ooit mallerig of groot-mensch-achtig doen. Zij schetst groote, diepe genegenheid tusschen hen, maar het blijft frisch kinderlijk.

Greetje dus is aantrekkelijk. Een enkel oogenblik is zij wat heel wijs, als zij diepzinnig redeneert over opvoedkundige kwesties. Maar een heldinnetje is Greetje, het „Komeetje“ niet. Geen figuurtje om zich naar te richten. Want Greetje komt zoo verbazend graag haar eigen, kleine plichten niet na. Zij is kweekeling op een school, maar het eigenlijke werk doet zij niet, doch laat het anderen doen.

Dat is heel menschelijk. Doch de wereld heeft maar al te veel menschen, die in het kleine niet getrouw zijn, die neerzien op de dagelijks terugkeerende plichten en plichtjes, waarvan de vervulling de moeilijkste is. Er zijn maar al te veel om ons heen, die zich wel opschroeven kunnen tot een groote daad, maar die er zich nooit over bekommeren hoe al de kleine daden van liefde en hulp verlicht worden.

Wij hebben menschen noodig, die open oogen krijgen voor al het schoone der getrouwe en dagelijksche plichtsbetrachting.

Uit de Greetje's groeien maar al te dikwijls de hoogmoedigen, die neerzien op het kleine, de zelf-zuchtigen, die anderen al het onaangename, het vervelende laten doen zonder zich af te vragen of het die anderen vernooit, of die ook wel eens naar wat anders verlangen.

Een lief figuurtje dus die „Komeetje“, maar geen heldinnetje, niet omdat ze „spijbelt“, maar omdat ze anderen haar werk laat doen.

En, gelijk gezegd, het boek kon heel veel korter zijn. Er wordt in zoo verschrikkelijk veel woorden verteld hoe de kinderen hondjes wasschen, hoe zij op een buitenpartijtje zich amuseeren, hoe zij een regenachtigen middag doorbrengen enz. enz. Zonder eenig verlies aan schoonheid, merkwaardigheid, karakterteekening enz. enz. ware het boek tot de helft op zijn minst terug te brengen.

Ik denk aan een uitgever, die mij eens een manuscript terugzond, dat ik wat haastig hem gestuurd had, zonder mij rekenschap te geven van de waarde en de beteekenis van elk woord. Ik ben er hem dankbaar voor.

Waarom toch al die woorden zonder inhoud? Waarom dat haastig gedoe om boek na boek de wereld in te zenden, wat alleen het gedachtelooze schrijven en het even-gedachtelooze leven bevordert? En voor kinderen en jongeren vooral diende er toch met de uiterste zelfcontrole geschreven te worden. Want wie tegenover hen tekort komt, begaat een zonde tegenover de toekomst.

Dat dienden de schrijfsters van talent als NANNIE VAN WEHL onophoudelijk voor zichzelf te herhalen.

In de beperking toont zich de meester! Dat bewijst TOP NAEFF, die na haar haastig en vluchtig geschreven meisjesboek *De Stille Getuige* gaf, een meesterstukje van beknoptheid. Indien NANNIE VAN WEHL voor volwassenen schreef, zou ik dit alles niet gezegd hebben. Die kunnen voor zichzelf kiezen. Maar onze jongeren moeten opgevoed tot flinke volwassenen. En die vormt men niet met boeken, waarnaar de helft weg te laten is

• • •

BERNT LIE, *Jongensleven*, naar het Noorsch, door BETSY BAKKER—NORT, Gouda, G. B. van Goor & Zonen.

Uit het stapeltje boeken, dat zoo langzamerhand, nu het najaar begint te worden, zich weer ophoopt in mijn kamer, koos ik dadelijk het werkje van BERNT LIE. Ik dacht aan *Peter Napoleon* en *Een schooljaar van Sven „Bij-de-wind“*, de boekjes, die ik nu al veel keeren gelezen, verteld en voorgelezen heb en die mij nog nooit verveeld hebben, maar mij altijd meer bekoorden. En zooals men blij is te midden van veel vreemde gezichten en bekend te zien, van een vriend, dien men lief heeft, zoo had het gele bandje van dit nieuwe werkje van LIE de aantrekkingskracht van het liefgewordene voor mij.

En ook ditmaal heb ik mij gewillig door den schrijver laten meevoeren in het rijk van zijn jongens en heb hen gadeslagen en beluisterd, als trokken er levenden aan mij voorbij.

Dit derde boekje is niet zoo af, zoo fijn van uitbeelding, zoo wonderlijk mooi van psychologie als de beide vorige. Er wordt wat veel geplaagd, wat veel jacht gemaakt op allerlei dieren, wat veel „toddy“ gedronken. En, ofschoon BERNT LIE in dat alles niets dan het werkelijke leven gaf, denkt men toch ook aan de roeping, die het kinderboek te vervullen heeft om wat meer licht te doen schijnen in deze tijden van wreedheid en allerlei ellende. Het boekje is evenmin een geheel. Wel komen er telkens weer de oude figuren in voor als de droomende en idealiseerde Peter, de dichterlijke aangelegde Sven, de kloek Anton Beck, de blokkende Simon en de arme zwogende Sören Doodslager, maar één verhaal is dit werkje niet, slechts de losse aaneenschakeling van verschillende fragmenten uit hun allen en ander leven.

En misschien is *Een vreeselijke jongen* een beetje al te pathetisch, al heeft ook dit verhaal zeer mooie bladzijden. De rector en de leeraar uit deze geschiedenis zijn niet bijster sympathiek. Een jongen krijgt den prijs niet, dien hij verdiend heeft in een eerlijken wedstrijd. De rector uit *Sven „Bij-de-wind“* is hier zichzelf niet trouw gebleven!

Toch bewijst ook dit boekje, dat er geen schrijver is, die jongens in den „vlegeltijd“ zoo goed waarneemt als BERNT LIE het doet. Hij ziet in hen, fijner dan iemand anders, de grappige mengeling van kwajongen, volwassene, dromer en dweper. Zijn jongens hebben valsche schaaamte, vinden niets verschrikkelijks dan uitgelachen te worden door hun kameraden, bewonderen daden van moed en rechtvaardigheid, kennen op enkele oogenblikken het groot-menschenleven met al zijn ongestild verlangen, zijn de dichters, denkers, strijders der toekomst. Het is of BERNT LIE in den jongen, den knaap de jeugd zich zlot inspinnen, het zieleleven van den volwassene den vlinder ziet worden, die de vleugels tot stijgen en dalen grosien voelt. Elk van de zeven schetsjes, in dit boekje verzameld, brengt die teekening en dat geeft voor mij de groote waarde aan het werkje. Men zou het hier en daar eenvoudiger willen hebben, maar met zoo gevoelige toetsen is het *Jongensleven* toch weergegeven, al het diepere en hoogere in de knapenziel, in den jongen mensch, die kind is en straks man zal worden.

En daarom, al vind ik het boekje niet zóó mooi, niet zoo bijzonder als de beide vorige, toch voeg